

ПРОБЛЕМА ОТOTOЖНЕННЯ АДВОКАТА З КЛІЄНТОМ

Адвокат – особа, професією якої є надання кваліфікованої юридичної допомоги фізичним особам та юридичним особам, у тому числі захист їх прав та представлення інтересів у суді, що володіє отриманим в установленому порядку статусом адвоката.

Одна з найважливіших гарантій здійснення адвокатської діяльності – це заборона на ототожнення адвоката з його клієнтом. Це положення зазначається як в українському законодавстві (ст. 23 Закону України “Про адвокатуру та адвокатську діяльність”)[1], так і в міжнародному (Основні положення про роль адвокатів, прийняті 8 Конгресом ООН про запобігання злочинам у серпні 1990 року)[2]. Однак адвокатська спільнота з розчаруванням фіксує постійні факти порушення такої гарантії. При чому проведення паралелі між адвокатом і його підзахисним здійснюється як з боку громадськості, так і з боку представників державної влади, в особі правоохоронних органів. Скоротити випадки ідентифікації адвоката з його клієнтом з боку суспільства можливо, мабуть, лише за рахунок підвищення правової освіченості населення, а це дійсно складний та тривалий процес. На превеликий жаль, зараз держава не вирішує належним чином дане питання. Ідентифікація адвоката з клієнтом робить правове положення адвоката вразливим, а його реалізація на практиці стає безпосередньо залежною від правоохоронної системи.[3] Таке ототожнення є абсурдним і неприпустимим, оскільки перешкоджає належній роботі адвоката, ставить його у незручне становище, унеможлиблює виконання ним своїх завдань і функцій. Слід відзначити, що коли адвокат, виконуючи свої професійні обов’язки займається захистом особи, що вчинила певні неправомірні дії і внаслідок цього отримала негативну оцінку з боку громадськості, то такий адвоката частіше за все починають уподібнювати до його підзахисного, що призводить до початку розслідування щодо нього, проведення обшуків.

Якщо спробувати виділити причини, через які відбувається таке ототожнення, то насамперед слід виділити психологічний фактор. У психології вже давно вивчений і досліджений феномен групового тиску, доведений класичними експериментами явища конформізму. У резонансних справах, коли адвокат захищає осіб, які піддаються громадському засудженню, спостерігається згуртованість спостерігачів. А чим вища згуртованість групи, тим більша її конформність. Це так звана пастка «групового мислення», в яку потрапляє адвокат, оскільки сприймається як партнер, захисник певної особи, а не як професіонал, знавець своєї справи.

Саме тому, якщо соціальна більшість негативно налаштована до підзахисної особи, таким же буде на психологічному рівні ставлення і до її захисника. «З ким поведешся, від того і наберешся», – такою є думка більшості про адвоката – мовляв, якщо він захищає злочинця, то й сам, напевно, такий самий. Протидіяти цьому можна тільки шляхом роз'яснювальної роботи, що адвокат – це, в першу чергу, професіонал, який повинен надати правову допомогу особі, нехай навіть вона неугодна більшості або державі. Однак і це не гарантує успіху – адвоката завжди будуть асоціювати з його клієнтами, і він повинен бути до цього готовий. Однак ця причина зазвичай стосується негативного ставлення спільноти, яка у вирі нових подій і новин про це забуває, і немає нічого спільного з ідентифікацією адвоката з клієнтом як засобом тиску на захисника в резонансних справах. Ось це вже є передумовою для подальшого порушення прав адвокатів. Враховуючи політичну обстановку в країні, адвокатам доводиться захищати осіб, які визнані представниками попередньої влади, люстрованих осіб, терористів і сепаратистів, депутатів та осіб, які піддаються громадському засудженню. І ототожнення адвокатів з такими клієнтами відбувається не тільки з боку громадян і ЗМІ – навіть слідчі, прокурори і судді зневажливо ставляться до них.

Чому адвокатів не повинні ідентифікувати з клієнтами та їхніми справами у зв'язку з виконанням професійних обов'язків? В першу чергу, тому, що це може нашкодити клієнту, адвокату або членам його сім'ї, унеможливити надання правової допомоги особі, яка за нею звернулася. Тільки професіонал високого класу, морально сильна людина зможе надавати правову допомогу так само якісно в умовах, коли в ЗМІ з'являються публічні звинувачення і образи, відбувається кримінальне переслідування, проводяться обшуки, і внаслідок цього страждає її репутація. До того ж, неприємні сюрпризи можуть чекати не тільки самого захисника, а й адвокатське об'єднання, в якому він працює – з ним будуть боятися співпрацювати. Це в значній мірі може деморалізувати адвоката.

Отже, виходячи з вище сказаного, можна зробити висновок, що слід поширювати увагу серед представників прокуратури та інших правоохоронних органів, до заборони ототожнення адвоката з клієнтом. Однак це можливо тільки після створення законодавчо закріпленого дієвого механізму впровадження відповідальності за порушення такої заборони, механізму зупинки і блокування таких протиправних дій. Такі законодавчі зміни вкрай необхідні вже зараз, оскільки за порушення прав адвокатів порушуються і права людини, осіб, які через політичні та корупційні інтереси можуть залишитися незахищеними від держави.

Список використаної літератури:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

2. Основні положення про роль адвокатів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_835#Text

3. Зейкан Я. П. Адвокатські проблеми і закон «Про адвокатуру». Адвокат. 2003. № 6 (8). С. 22–23.

Науковий керівник: асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» *Джабурія Олена Олександрівна*